

Łódź, dnia 28 marca 2011 r.

**Pan
Piotr Adamczyk
Radny Rady Miejskiej
Miasta Łodzi**

Or.I.0003.141.2011

W odpowiedzi na interpelację Pana Radnego z dnia 18 marca 2011 r., dotyczącą realizacji programu usuwania azbestu na terenie miasta Łodzi, wyjaśniam w kolejności.

Ad. 1 i 2.

Inwentaryzacja wyrobów i materiałów zawierających azbest na terenie miasta Łodzi została przeprowadzona w okresie od listopada do grudnia 2009 r. przez wybraną w wyniku konkursu ofert Agencję Rozwoju Lokalnego Agrotur S.A. z/s 42-693 Krupski Młyn, ul. Główna 5.

Zastosowane zostały następujące metody inwentaryzacji:

1. Spis z natury.

Przeprowadzony został na terenach dawnej zabudowy zagrodowej - obszar miasta Łodzi na terenie 31 obrębów o powierzchni ok. 8,5 tys. ha.

2. Ankieta.

Ankieta została skierowana do:

- Wydziału Budynków i Lokali Urzędu Miasta Łodzi w zakresie obecności materiałów zawierających azbest w budynkach miasta.
- Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Łodzi - w zakresie infrastruktury technicznej zawierającej azbest.
- Wydziału Edukacji Urzędu Miasta Łodzi - w zakresie materiałów zawierających azbest w budynkach zarządzanych przez szkoły, dla których Miasto Łódź jest organem założycielskim.
- Łódzkiej Spółki Infrastrukturalnej – w zakresie wymiany rurociągów zawierających azbest.
- Wydziału Zdrowia Publicznego – w zakresie obecności materiałów zawierających azbest w budynkach zarządzanych przez szpitale, NZOZ i innych nadzorowanych jednostkach.
- Delegatur Urzędu Miasta Łodzi – w zakresie obecności materiałów zawierających azbest w budynkach i na terenach zarządzanych przez Delegatury.
- Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego w Łodzi.
- Spółdzielni Mieszkaniowych i Zakładów Gospodarowania Majątkiem.
- Ponadto została zamieszczona na stronie internetowej oraz w budynkach Urzędu Miasta Łodzi. Tą drogą spłynęły 383 ankiety.

W wyniku przeprowadzonej inwentaryzacji (na podstawie otrzymanych ankiet) stwierdzono, iż na terenie Miasta Łodzi występują wyroby zawierające azbest w postaci:

- płyt falistych oraz płaskich cementowo-azbestowych występujących na pokryciach dachowych budynków mieszkalnych oraz budynków zabudowy gospodarczej –765 lokalizacji,
- rur i złączy azbestowo-cementowych
- izolacji natryskowych środkami zawierającymi w swoim składzie azbest,
- papieru i tektury azbestowej,
- innych wyrobów zawierających azbest.

Inwentaryzacja obejmowała wszystkie rodzaje wyrobów zawierających azbest, ujęte w rozporządzeniu Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbesty oraz

wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. 2003 r. Nr 192, poz. 1876 ze zm.).

W wyniku Inwentaryzacji określono łączną masę wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na terenie Łodzi w wysokości 4 065,2 ton.

Wśród nich najwięcej jest rur i złączy azbestowo – cementowych, które stanowią ok. 63% masy wszystkich zidentyfikowanych wyrobów (2,6 tys. ton). Stosowane w budownictwie płyty azbestowo-cementowe płaskie i faliste stanowią łącznie 37,1% masy wyrobów (1,5 tys. ton). Pozostałe wyroby zawierające azbest, takie jak izolacje natryskowe, papier i tektura oraz inne, stanowią ok. 0,2% masy wszystkich zinwentaryzowanych wyrobów (6,0 ton).

W zabudowie zagrodowej zinwentaryzowano 18,2% masy wszystkich wyrobów zawierających azbest (0,7 tys. ton).

Biorąc pod uwagę występowanie wyrobów zawierających azbest w poszczególnych grupach infrastrukturalnych, największą ich masę zinwentaryzowano w infrastrukturze rurociągowej – 2,2 tys. ton (53%). Elementy azbestowe sieci wodociągowej mają łączną długość 114 059,6 mb (2 031,9 ton). Pozostałe elementy rurociągów to:

- źródła uliczne – 80,0 mb (0,4 ton),
- magistrale – 570,9 mb (53,7 ton),
- przyłącza wodociągowe – 12 692,1 mb (74,0 ton),
- pozostałe elementy (nie eksploatowane przez ZWiK) – 280 mb (2,6 ton)

W budynkach mieszkalnych stwierdzono natomiast ok. 1,2 tys. Mg wyrobów zawierających azbest (30%), a w budynkach niemieskalnych – ok. 0,7 tys. Mg (17%).

Stan zinwentaryzowanych na terenie Miasta Łodzi wyrobów azbestowych jest dobry. Brak uszkodzeń lub nieznaczne uszkodzenia zanotowano dla 96,8% wyrobów. Znaczne uszkodzenia wykazano jedynie w przypadku 128,7 Mg wyrobów (3,2%). Należą do nich płyty azbestowo – cementowe:

- faliste: 17,1 ton (10 648,0 m²),
- płaskie: 11,6 ton (1 053,64 m²).

Wyroby ze znacznymi uszkodzeniami znajdują się przede wszystkim w obiektach zagrodowych (85,5%).

Na podstawie wykonanej inwentaryzacji opracowany został, przez firmę STROBILUS z siedzibą we Wrocławiu przy ul. Oleśnickiej 7/16 „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Miasta Łodzi”.

Program został odebrany w sierpniu 2010 r. Przeprowadzono również prognozę oddziaływania na środowisko projektu Programu, uzyskując pozytywne opinie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska i Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi. Działania objęte Programem to m.in.: działania informacyjno-edukacyjne, pozyskiwanie źródeł finansowania usuwania wyrobów zawierających azbest, usuwanie wyrobów zawierających azbest, okresowa aktualizacja Programu.

W Programie omówiono wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Miasta Łodzi, określono koszty ich usunięcia oraz wskazano sposób i harmonogram realizacji zadań na podstawie obowiązującego ustawodawstwa i zapisów „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętego uchwałą Rady Ministrów nr 122/2009 z dnia 14 lipca 2009 roku.

Aktualizowanie niniejszego Programu planuje się co 4 lata.

Przy obliczaniu kosztów realizacji Programu przyjęto następujące założenia:

- średni koszt zdjęcia, transportu i unieszkodliwiania 1 m² płyt azbestowo – cementowych, izolacji natryskowych zawierających azbest wynosi 40,00 zł/m²,
- koszt unieszkodliwiania 1 Mg odpadów zawierających azbest (papier i tektura oraz inne wyroby zawierające azbest) w wysokości 200,00 zł/Mg (wg cen obowiązujących na Składowisku Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka, w gm. Radomsko),

- koszt transportu 1 Mg odpadów zawierających azbest – 30 zł/Mg (wg cen obowiązujących na Składowisku Odpadów Niebezpiecznych Jadwinówka, w gm. Radomsko).

Przyjmując powyższe koszty jednostkowe obliczono, że całkowity koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta Łodzi wyniesie do 2032 roku 5 929,9 tys. zł. Najwyższy koszt usunięcia wyrobów zawierających azbest poniosą osoby fizyczne, niebędące przedsiębiorcami (45,3% kosztów usunięcia wszystkich wyrobów azbestowych z terenu Miasta Łodzi). Wyniesie on 2 684,8 tys. zł, czyli średnio ok. 5,4 tys. na nieruchomości.

Tzw. "Inni władający" poniosą 16,9% kosztów, czyli 1 003,6 tys. zł. Wśród nich najwyższe koszty będą udziałem przedsiębiorstw – 870,8 tys. zł (głównie z tytułu unieszkodliwiania rurociągów). Natomiast koszt usunięcia wyrobów azbestowych z obiektów przedszkolnych, szkolnych i służby zdrowia wyniesie 126,8 tys. zł.

Do chwili obecnej Program nie został jednak uchwalony z poniżej wskazanych przyczyn.

Zgodnie z zapisami „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” przyjętym uchwałą nr 122/2009 Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032", zmienionego uchwałą nr 39/2010 Rady Ministrów z dnia 15 marca 2010 r. zmieniającą uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego pod nazwą "Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032" opracowanie programów usuwania azbestu jest zadaniem samorządu gminnego i powiatowego. Jednak „POKzA” sam w sobie nie stanowi podstawy prawnej do przyjęcia przez Radę Miejską takiego Programu oraz nie precyzuje formy przyjęcia dokumentu. W „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” zaproponowano jedynie zmianę ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20 z późn. zm.), m.in. w zakresie nałożenia na gminy obowiązku sporządzenia gminnego programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, natomiast zapis nie został wprowadzony do ustawy.

Analizując uchwały przyjmujące podobne opracowania w innych gminach i powiatach, zaobserwowano dużą różnorodność przepisów prawa na podstawie, których przyjęto programy usuwania azbestu, są to m.in.: art. 7 ust. 1 pkt 1, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 12 października 2001 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2001 nr 142 poz. 1591), art. 18 ust. 1, art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 27 października 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 ze zm.), art. 14 ust. 6 i 7, art. 15 ust. 7 i 7a ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251 ze zm.).

W związku z powyższym, pismem z dnia 26 sierpnia 2010 r. OŚR.III.7610/1-23/10 wystąpiono do Ministerstwa Gospodarki z zapytaniem, które z przepisów prawa powszechnie obowiązującego dają możliwość przyjęcia przez Radę Miejską, w formie uchwały, takiego Programu

W odpowiedzi na powyższe zapytanie dnia 29 września 2010 r. otrzymano odpowiedź od Pana Tomasza Bryzka - Głównego Koordynatora Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. W odpowiedzi wskazano, że „nie ma dotychczas aktu prawnego zobowiązującego jednostkę samorządu terytorialnego do przyjmowania w drodze uchwały takiego programu, nie istnieje także akt prawny, który by tego zabraniał. Powszechną obecnie praktyką jednostek samorządu terytorialnego jest podejmowanie uchwały o przyjęciu miejscowego programu usuwania wyrobów azbestowych jako realizacji zapisów „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, przy czym uchwalany program stanowi załącznik do Planu Gospodarki Odpadami. Uprzejmie informuję również o rozpoczęciu przez Ministerstwo Gospodarki procedury legislacyjnej zapowiadanej w Programie nowej ustawy o azbecie, w której planowane jest m.in.:

- uregulowanie praw i obowiązków właściwych organów administracji publicznej oraz osób fizycznych i prawnych w zakresie inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest,

- nałożenie na gminy obowiązku sporządzania gminnego programu usuwania wyrobów zawierających azbest i raportowania o jego realizacji z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Informacji Przestrzennej monitoringu procesu usuwania wyrobów zawierających azbest,

- wprowadzenie obowiązku organizowania przez gminy akcji wywozu wycofywanych z użytkowania wyrobów azbestowych (tu już odpadów zawierających azbest).”

W związku z powyższymi wyjaśnieniami planowane jest przyjęcie Programu usuwania azbestu dla miasta Łodzi jako części planu gospodarki odpadami.

Kolejną jednak przeszkodą dla przyjęcia Programu był brak do dnia 20 grudnia 2010 r. odpowiednich przepisów, umożliwiających finansowanie przez budżet Miasta zadań związanych z usuwaniem azbestu, a od 21 grudnia 2010 r. kolizja przepisów ustawy o finansach publicznych i ustawy – Prawo ochrony środowiska.

W związku z powyższym, uzyskując uprzednio stosowną opinię prawną, złożono w lutym 2011 r. wniosek o udzielenie wyjaśnienia w zakresie stosowania przepisów o finansach publicznych do Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi, ul. Zamenhofa 10, 90-431 Łódź.

Złożone zapytanie „czy biorąc pod uwagę treść art. 221 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 ze zm.) istnieje prawna możliwość udzielania dotacji z budżetu gminy, na podstawie i w zakresie wskazanym w art. 403 ust. 4 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. 2008 r. Nr 25 poz. 150 ze zm.), właścicielom wyrobów zawierających azbest, na usunięcie tych wyrobów.”

Powyższe zapytanie uzasadniono w następujący sposób: „Od dnia 21 grudnia 2010 r., na podstawie ustawy z dnia 29 października 2010 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 6 grudnia 2010 r. Nr 229, poz.1498), weszły w życie zmiany w ustawie prawo ochrony środowiska, na podstawie których gminy otrzymały możliwość udzielania dotacji celowych z budżetu gminy, na zadania określone w art. 403 ustawy Prawo ochrony środowiska, finansowane z opłat i kar za korzystanie ze środowiska takim podmiotom jak w szczególności osoby fizyczne, wspólnoty mieszkaniowe, osoby prawne, przedsiębiorcy, jednostki sektora finansów publicznych będące gminnymi lub powiatowymi osobami prawnymi.

Na podstawie jednak art. 221 ustawy o finansach publicznych jedynie podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych i nie działające w celu osiągnięcia zysku mogą otrzymywać z budżetu jednostki samorządu terytorialnego dotacje celowe na cele publiczne, związane z realizacją zadań tej jednostki, a także na dofinansowanie inwestycji związanych z realizacją tych działań. Ponadto zlecenie zadania i udzielenie dotacji następuje zgodnie z przepisami ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, a jeżeli dotyczy ono innych zadań niż określone w tej ustawie - na podstawie umowy jednostki samorządu terytorialnego z podmiotem, o którym mowa w ust. 1.

Zgodnie ze stanowiskiem Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi (uchwała z dnia 29 kwietnia 2010 r. Nr 14/75/2010), w stanie prawnym, w którym zapadło to orzeczenie, nie było prawnej możliwości udzielenia dotacji podmiotom innym niż wskazane w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W uzasadnieniu poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska (druk sejmowy nr 3169) wskazano natomiast, że:

„W świetle przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 157, poz. 1240), nie jest możliwe udzielanie dotacji ze środków budżetów gmin pochodzących z opłat i kar środowiskowych bezpośrednio osobom fizycznym, tak jak to miało miejsce w przypadku środków gromadzonych dotychczas w powiatowych i gminnych funduszach ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Zawarcie w ustawie - Prawo ochrony środowiska tego rodzaju regulacji stanowiących w swej istocie przepisy szczególne (lex specialis) w stosunku do przepisów ustawy o finansach publicznych, pozwoli na stworzenie nowego instrumentu finansowego w postaci szczególnego rodzaju dotacji udzielanej przez gminy i powiaty.

Do dnia dzisiejszego nie wpłynęła odpowiedź Regionalnej Izby Obrachunkowej w Łodzi na powyższe zapytanie.

Po uzyskaniu odpowiedzi RIO, koniecznym będzie jeszcze złożenie zapytania o stosowną interpretację podatkową.

Ad. 3

Odpady azbestowe, podobnie jak sam azbest stanowią materiał niepalny, odporny na działanie wysokich temperatur i środków chemicznych, dlatego też ich przetwarzanie chemiczne lub fizyczno-chemiczne w praktyce było do tej pory trudne do zrealizowania, choć czynione były i są w tym kierunku różne próby.

W praktyce jedynym sposobem unieszkodliwiania odpadów azbestowych było i jest ich składowanie (wyroby i odpady zawierające azbest nie mogą być kierowane do powtórnego wykorzystania), które powinno być prowadzone w taki sposób, aby nie dopuścić do uwalniania włókien azbestu do powietrza atmosferycznego.

Usuwanie azbestu z terenu zagród, dróg i placów powinno być prowadzone sukcesywnie przez wyspecjalizowane ekipy, a zebrany materiał stanowiący najczęściej mieszaninę gruzu, ziemi i materiałów zawierających azbest, odpowiednio zabezpieczony, powinien być kierowany na odpowiednie składowiska lub w inny sposób unieszkodliwiany.

Należy jednak pamiętać, że pozbywanie się odpadów azbestowych przez składowanie nie eliminuje szkodliwej cechy azbestu, jaką jest jego włóknista struktura.

Rozwój technologii umożliwia obecnie stosowanie innych niż składowanie i cementowanie metod przetwarzania, a nawet odzysku odpadów azbestowych. Najbardziej obiecujące są metody zapewniające destrukcję decydującą o szkodliwości azbestu struktury krystalicznej jego włókien pod wpływem temperatury lub innych czynników fizyko-chemicznych. Przewidziane w *Programie* oraz nowelizowanej ustawie *o odpadach* prawne dopuszczenie przetwarzania odpadów azbestowych w urządzeniach przewoźnych, służących unicestwieniu włókien azbestu, stworzyć ma zatem alternatywną możliwość do budowy nowych składowisk odpadów azbestowych. Prace legislacyjne w tym zakresie zostały rozpoczęte w Polsce w 2008 r. i mają za zadanie wsparcie celów i działań przyjętych w *Programie*.

Przewoźne urządzenie opracowane przez firmę ATON, w którym odpady azbestowe za pomocą mikrofal przekształcane są w formę amorficzną (bez włókien azbestowych), jest nadal testowane. Uzyskiwane wyniki pracy urządzenia są obiecujące. Uzyskany z nich materiał ma właściwości pozwalające na wykorzystywanie go w budownictwie i drogownictwie, podobnie jak kruszywa budowlane.

Innym sposobem unieszkodliwiania azbestu jest rozpuszczanie włókien azbestowych w kwasie fluorowodorowym, a następnie neutralizacja wodorotlenkiem wapnia z wytworzeniem fluorku wapnia i krzemionki. Proces ten wymaga rozdrobnienia na kawałki nie większe niż 5 mm. Powstały roztwór jest neutralizowany wodorotlenkiem wapnia.

Ad. 4

Według danych zawartych w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032” (stan na 2009 r) na terenie kraju funkcjonuje 29 składowisk, które w całości lub w części są już przygotowane do przyjmowania odpadów azbestowych. Ponadto cztery składowiska są w budowie.

Zgodnie z informacjami znajdującymi się na stronie internetowej www.bazaazbestowa.pl, w chwili obecnej na terenie województwa Łódzkiego znajdują się

dwa czynne składowiska odpadów zawierających azbest, w tym jedno ogólnodostępne zlokalizowane w Jadwinówce w gminie Radomsko. Planowana jest rozbudowa tego składowiska oraz budowa nowego, które ma być zlokalizowane w Piaskach Bankowych w gminie Bielawy.

Wykaz czynnych i planowanych składowisk odpadów zawierających azbest w woj. łódzkim

Lp.	Województwo	Gmina	Miejscowość	Rodzaj
1.	ŁÓDZKIE	Radomsko	Jadwinówka	Planowane
2.	ŁÓDZKIE	Kleszczów	Kleszczów	Zakładowe
3.	ŁÓDZKIE	Radomsko	Jadwinówka	Ogólnodostępne
4.	ŁÓDZKIE	Bielawy	Piaski Bankowe	Planowane

Zródło: www.bazaazbestowa.pl

Ad. 5

Inwentaryzacja postępu usuwania azbestu polega na okresowym przyjmowaniu od osób fizycznych informacji o wyrobach zawierających azbest.

„Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” zakłada aktualizację do roku 2015.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Miasta Łodzi zakłada aktualizację co 4 lata, która jest związana z przeprowadzeniem ponownej inwentaryzacji.

Ad. 6 i 7

Na realizację „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”, obejmującą przeprowadzenie inwentaryzacji oraz przygotowanie Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Miasta Łodzi wydano 34770 zł.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Miasta Łodzi nie może być aktualnie realizowany z powodów wskazanych w pkt Ad. 1 i 2

Ad. 8

Administracje i właściciele prywatnych posesji okresowo przedkładają Prezydentowi Miasta Łodzi informacje o wyrobach zawierających azbest.

W sytuacji gdy mieszkańcy zwrócą się z prośbą o informacje dotyczące usuwania azbestu i ewentualne dofinansowania, są informowani o obowiązkach jakie muszą dopełnić, o uzgodnieniach jakie powinien uzyskać wykonawca prac związanych z demontażem i unieszkodliwianiem azbestu, sposobach unieszkodliwiania azbestu, lokalizacji składowisk odpadów zawierających azbest, możliwościach uzyskania dofinansowania. Osobom tym jest również podawany adres strony internetowej www.bazaazbestowa.pl, na której mogą znaleźć listę firm, zajmujących się demontażem, transportem i utylizacją azbestu, mogą na niej również na bieżąco śledzić wszelkie zmiany przepisów dotyczących problematyki związanej z azbestem.

Szanowny Panie Radny, jeżeli w zakresie udzielonej na Pana interpelację odpowiedzi któreś z wyjaśnień wymagać będą uszczegółowienia, wszelkich informacji wraz z odpowiednimi dokumentami na ich potwierdzenie udzieli Panu Radnemu, na Pana wniosek, Pan Michał Baryła – zastępca dyrektora Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miasta Łodzi.

Agnieszka NOWAK